

CONSILIUL NATO – RUSIA S-A ÎNCHEIAT LA SOCI

✎ General-maior (r) Mihaiu MĂRGĂRIT

Ultimul punct al Summitului de la București a fost marcat de Consiliul NATO – Rusia. Era firesc să fie așa, datorită configurației primei părți a agendei. Aceasta trebuia să decidă accesul la MAP a Ucrainei și Georgiei, să convină asupra structurii scutului antirachetă NATO complementar cu pilonul european al scutului american și, chiar dacă nu s-a declarat oficial, să formuleze un punct de vedere comun al Alianței față de obiecțiile Rusiei, care au determinat retragerea ei din CFE. Aceste decizii și convenții au stat la baza punctului de vedere al Consiliului NATO în discuțiile cu Rusia. S-a creat impresia că ele s-au constituit și ca un fel de mandat ce i l-a acordat președintelui Bush, pentru continuarea la Soci a discuțiilor bilaterale cu Putin. NATO parcă a intuit din start nerezolvarea divergențelor cu Rusia în cadrul Consiliului și se pare că și aceasta a fost un argument care l-a determinat pe Bush să accepte invitația întâlnirii de la Soci, lansată în ultimile momente înainte de Summit. Potrivit unor comentarii din presa occidentală, președintele Bush ar fi fost sfătuit de consilieri și de alți apropiați americani să nu răspundă acestei invitații. Asumându-și un risc evident, cu siguranță că președintele Bush a răspuns invitației, luând-o și ca un corolar al colaborării cu președintele Putin și al relațiilor personale statornicite în timp. Ele nu se puteau încheia cu o întâlnire oficială, glacială, în maratonul Summitului de la București și al programului turneului european ce continua cu vizita în Croația. Trebuie avut în vedere că întâlnirea de la Soci a fost, în final, cea de-a 23-a în palmaresul celor doi lideri politici mondiali, fără precedent în istoria relațiilor SUA – Rusia. Unele din ele au fost chiar în cadru intim, familial, precum și aceasta pregătită de Putin la Soci. Se pare că în cadrul Consiliului de la București și, după cum am constatat la conferința de presă, Putin s-a abținut de la declarații belicoase, dar a fost deschis și foarte franc. Referindu-se la extinderea NATO, a afirmat că aceasta "este privită de poporul rus drept o amenințare". În Letonia, a continuat el, "sunt sute de mii de oameni fără cetățenie, situație studiată de organizațiile internaționale ce se ocupă de drepturile omului. Este o situație nedemocratică, iar aderarea Letoniei la NATO nu a rezolvat nimic pentru acești oameni." S-a referit la populația rusă, implementată în această țară, pe timpul URSS. Întrebat asupra reacției Rusiei în decembrie, când se va hotărî asupra Ucrainei și Georgiei, Putin a ocolit răspunsul cu o glumă. Probabil nu a vrut să-și asume responsabilități care la acea dată nu-i vor mai aparține. Dar, a ținut să precizeze nuanțat

că: "Rusia este o țară ce nu are nevoie de sprijin și nu avem de gând să sacrificăm o parte din suveranitatea noastră pentru a crea iluzia securității. Dar avem de gând să colaborăm cu NATO." Cu siguranță că a ironizat elegant solicitările Ucrainei și Georgiei de a adera la NATO. Mai reține atenția poziția categorică a lui Putin, afirmând aproape imperativ că: "Lumea nu va putea exista fără Rusia". Menționând că neproliferarea A.N.M. și lupta împotriva terorismului sunt provocări asupra cărora toată lumea a convenit, la fel de imperativ a declarat că: "Fără Rusia nu se poate. Ea este una din cele mai mari forțe nucleare... Rezultate, fără Rusia, în Afganistan, nu se poate". Normal că, în fața unei asemenea poziții, să se aprecieze ca neindicate replici, argumente pro sau contra. Aici Putin era oaspete. La Soci se schimbau rolurile și atmosfera. La Consiliul de la București, problema cea mai stringentă, scutul antirachetă, potrivit declarațiilor lui Scheffer, a fost lăsată aproape în totalitate pentru Soci, considerând probabil că responsabilitatea trebuie să revină SUA, ca principal artizan al proiectului. NATO a convenit la București cu SUA doar asupra importanței acestuia în strategia colectivă, menționând că: Se află într-un început de proces care aduce în acord SUA-NATO. Înseamnă că NATO și-a asumat responsabilitatea pentru realizarea segmentului complementar. Nu s-au stabilit însă detalii de finanțare privind tehnica și infrastructurile aferente, foarte importante pentru România, care știm că nu va intra în acoperirea scutului american. În legătură cu CFE, a

criticat statele membre NATO că nu au aplicat forma modificată a acestuia. Iar neproliferarea acestei forme de către statele baltice ar impune, ca și acum, să numească comandantii Regiunilor militare, situație numită tăios "o aiureală." În final, Putin a menționat că este posibil ca Moscova să se alăture din nou Tratatului. El a condiționat revenirea, cu obligația ca partenerii occidentali să facă compromisuri. După cum este știut, obiecțiile NATO se referă la retragerea trupelor rusești din regiunea separatistă Abhazia, Transnistria și Republica Moldova. Și în dialogul cu Rusia, în cadrul Consiliului, ele au rămas neschimbate. Totuși, promisiunea lui Putin, chiar așa evazivă, în condițiile în care a prezentat și stadiul retragerii din teritoriile invocate de NATO, l-a determinat pe secretarul general Scheffer să manifeste o oarecare doză de optimism, considerând că, deși nu se înțelege în privința CFE, "nu se poate vorbi de o confruntare"... Atâta vreme cât cu toții suntem de acord că CFE reprezintă temelia securității în Europa, nu mă panichez și cred că discuțiile vor trebui să continue." În cadrul Consiliului, la București, așa cum mai menționa secretarul general, "a existat un pachet de operațiuni în care NATO colaborează cu Rusia". Astfel, președintele Putin a semnat **Acordul privind problema Afganistanului**, prin care Rusia va permite tranzitarea teritoriului său pentru transportul de materiale nemilitare spre această țară. Se știe că o asemenea nevoie a NATO a apărut ca urmare a situației din Pakistan, iar discuțiile pe această temă au fost abordate de mai multă vreme de către specialiștii ambelor părți. NATO și Rusia au fost de acord că terorismul reprezintă o amenințare la adresa securității internaționale și au stabilit necesitatea unor acțiuni în comun de apărare civilă, în cazurile unor atacuri din partea acestuia. Pe ansamblu, constatăm că discuțiile au fost foarte complexe. Putin a fost franc, dar nu a primit replici. Problemele controversate rămânând în suspensie, partenerii lui de dialog

din NATO le-au transferat abil la Soci. Ca urmare, secretarul general al NATO a calificat discuțiile netensionate, subliniind că "a existat onestitate, nu ascunzișuri. ... Ambele părți au jucat cu cărțile pe masă". Sunt de părere că abținerea de la replică în fața retoricii lui Putin la Consiliul NATO – Rusia și abilitatea cu care problemele divergente au fost lăsate în suspensie și transferate la Soci, pentru o întâlnire anticipată mai detensionată și cu o altă conotație decât politică, au imprimat o apreciere, de ansamblu, pozitivă asupra Summitului de la București. Operațiunea de transfer a problemelor divergente la Soci a marcat de fapt un nou Summit. El a debutat într-o atmosferă destinsă, cu o primă zi de totală relaxare, îndeosebi binemeritată pentru președintele Bush, care venea din Croația. Amploarea demonstrațiilor anti-NATO de la Zagreb cu care a fost întâmpinat nu puteau să nu-l afecteze. La Soci, vizitele în localitate și o cină festivă după tradiția rusească, copioasă, cu muzică și dansuri căzăcești, prefigurau un program oficial ulterior fără griji. Se pare că discuțiile au fost reluate cu aceeași deschidere, franchețe și fermitate de ambele părți. Din conținutul declarațiilor de la conferința de presă nu rezultă schimbări de poziții substanțiale. Doar surpriza promisă de Bush la București a determinat un progres în problema scutului antirachetă american. Astfel, SUA și Rusia s-au exprimat că doresc să creeze un sistem de contraacțiune la o amenințare potențială cu rachete, în care Rusia, SUA și Europa vor participa ca parteneri egali. Putin a completat afirmația lui Bush, subliniind: "Pentru ca Rusia să accepte scutul, va trebui colaborat astfel încât el să nu o amenințe". Deși acordul este de principiu, cu caracter doar politic, Putin a intrat în detalii tehnice, afirmând că nu numai colaborarea tehnologică este suficientă. El dorește ca partea rusă să aibă un control operațional permanent al sistemului, cu specialiști în echipe comune la pupitrele de comandă. Putin, insistând asupra observației lui, a repetat de câteva ori și a accentuat, sacadat și în stil rusesc, cuvântul permanent. Pentru eficientizarea sistemului, s-au propus două Centre operative pentru schimb de informații, la Moscova și Bruxelles. La conferința de presă, ambii președinți păreau mai sobri, Bush chiar puțin resemnat. Relatării presei ruse, înaintea întâlnirii, aveau ca titlu "Un duet al lebedelor la Marea Neagră", precizând în text că "observatorii au botezat-o astfel, deoarece ambii președinți, în curând, vor înceta mandatul." Ulterior, s-a apreciat că întâlnirea s-a desfășurat într-un "optimism prudent". Aceasta s-a încheiat cu adoptarea unei **Declarații comune în cadru strategic**. Conform acelorași surse autohtone, se pare că Putin i-ar fi prezentat lui Bush un fel de documentar voluminos, conținând toate realizările obținute împreună încă de la începutul primului mandat, dorind să demonstreze că, în ansamblu, au creat relații bilaterale bune, care au cunoscut o permanentă îmbunătățire. Părțile și-au manifestat acordul față de conținutul documentului. Astfel, documentul se oficializează ca un testament pentru succesorii lor de la Casa Albă și Kremlin. S-au menționat și problemele încă nerezolvate, care și ele se transmit urmașilor lor. Ei s-au pus de acord și asupra necesității unor direcții viitoare de lucru între Rusia și SUA, care definesc un cadru strategic de colaborare, scoțând în evidență domeniile de securitate, lupta împotriva terorismului și neproliferarea armelor de distrugere în masă. Întâlnirea lui Bush cu Medvedev a fost formală, de curtoazie. Președintele american a fișat o amabilitate cu o tentă de sobrietate. Cred că din respect pentru Putin, nu au fost abordate probleme de competență prezidențială. Președintele Bush a arătat stimă și pentru noul său interlocutor. Acesta a încercat însă o ținută degajată, de inspirație americană. A apărut ca un tinerel jovial și entuziast ce nu-și dă seama de semnificația fotoliului pe care stă, nemarcat încă de greutatea scepstrului prezidențial de la Kremlin. Se pare că Bush a sesizat acest aspect. Dorind sincer să-l ajute, în conferința de presă cu Putin, a avut numai cuvinte de laudă la adresa lui Medvedev, exprimându-și încrederea într-o bună colaborare cu el. Am convingerea că președintele american a dorit, nu numai să-l încurajeze personal pe Medvedev, ci a vrut să transmită un mesaj opiniei publice internaționale că, încheindu-se capitolul Putin, SUA privesc colaborarea cu noul președinte cu aceeași seriozitate și încredere.